

Exnr: 2 van 20 Exn

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor
- de Minister van Defensie
- de Staatssecretaris - *elk 18/9*
d.t.v. de Secretaris-Generaal *72/5*

Nummer
DIS97004627

Datum
18 SEPTEMBER 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

- 1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr. 36/97 van de MID.
- 2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

 Brigade-generaal

Bijlagen

- 1 -

Opsteller
drs

Doorkiesnummer

070-3186967

Bur. Secretaris-Generaal	
18.9.97	D97002481

[REDACTED]

INLICHTINGEN-BULLETTIN NR.: 36/97
(18 september 1997)

Rusland	- Doema blijft afwijzend over ratificatie START-2 - Rugzak-kernwapens - Territoriale Commando's
Centraal Azië	- Peacekeeping oefening TSENTRAZAT-97
VR China	- Verscherping wetgeving inzake nucleaire export
Latijns-Amerika	- Voorstel voor Ibero-Amerikaanse troepenmacht
Midden-Amerika	- Pleidooi voor VN-lidmaatschap Taiwan

RUSLAND

Doema blijft afwijzend over ratificatie START-2

Op 16 september spraken de leiders van de belangrijkste fracties en comités in het Russische parlement met de Ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken over ratificatie van START-2. Na afloop van het gesprek bleven de meeste parlamentsleden volharden in hun afwijzing van ratificatie van het verdrag. De defensieleiding blijft naar buiten toe echter optimistisch over de mogelijkheden om uiteindelijk parlementaire goedkeuring te krijgen voor START-2. De Opperbevehebber van de Luchtstrijdkrachten, [REDACTED] verklaarde dat hij ervan overtuigd is dat na een toelichting van de opperbevelhebbers van de krijgsmachtdelen met kernwapens (=Luchtstrijdkrachten, Marine en Strategische Rakettroepen) er in de Doema een meerderheid zou zijn voor ratificatie. In de Doema maakt men zich overigens zorgen over de mogelijkheid dat het Ministerie van Defensie, met de steun van President [REDACTED] de START-2 reducties zal uitvoeren zonder dat het verdrag is geratificeerd.

Rugzak-kernwapens

Begin deze maand kwam [REDACTED] opnieuw in het nieuws met de mededeling dat niet kan worden uitgesloten dat na 1992 wellicht enkele zogenaamde "rugzak-kernwapens" uit het arsenaal van de USSR zouden zijn kwijtgeraakt. Hij zou daarover zijn geïnformeerd toen hij in 1996 enkele maanden Secretaris van de Russische Veiligheidsraad was. De rugzak-kernwapens (in Rusland aangeduid als koffer-kernwapens) zijn kleine, *low yield* kernwapens voor gebruik door speciale commando-eenheden. Op 13 september jl. bevestigde een voormalig medewerker van de Russische Veiligheidsraad, [REDACTED] de verklaring van [REDACTED]. [REDACTED] zei dat in de zomer van 1996 een speciale onderzoekscommissie van de Veiligheidsraad geen zekerheid had weten te krijgen over de vraag of alle rugzak-kernwapens van de commando-eenheden van de Russische militaire inlichtingendienst GRU, die zich in 1991/1992 buiten Rusland bevonden, na het uiteenvallen van de USSR in Russische handen waren gekomen. De Russische autoriteiten hebben de beweringen van [REDACTED] "onzin" en "absurd" genoemd en gesteld dat alle Russische kernwapens onder controle zijn.

[REDACTED]

De MID beschikt niet over inlichtingen dat er na het einde van de USSR kernwapens "kwijt" zijn geraakt. Er moet bovendien worden aangetekend dat de Russische Veiligheidsraad niet de eerste verantwoordelijke is voor militaire nucleaire veiligheid en derhalve wellicht niet over alle informatie kon beschikken. Militaire nucleaire veiligheid is een goed afgeschermd verantwoordelijkheid van het Ministerie van Defensie. Het is echter opvallend dat de Russische autoriteiten naar aanleiding van [REDACTED] opmerkingen voor zover bekend niet *expliciet* gesteld hebben dat 100% zeker is dat alle rugzak-kernwapens in veilige Russische handen zijn. Het kan niet geheel worden uitgesloten dat de Russen geen volledige zekerheid hebben over de verblijfplaats van al deze kernwapens. Er wordt echter aangenomen dat ook deze nucleaire wapens voorzien zijn van een beveiliging tegen ongeautoriseerd gebruik.

Territoriale Commando's

In de voorbije week kon tijdens een verbindingsoefening van de Russische Strijdkrachten worden vastgesteld dat voor het eerst met een soort Territoriale Commando's werd gewerkt. Uit officiële mededelingen over de resubordinatie van de Russische landstrijdkrachten in Moldova (aan het Militaire District Moskou) en de enclave Kaliningrad (aan het Militaire District Leningrad) kon eerder al worden afgeleid dat operatief-strategische commandostructuur van de Russische strijdkrachten aan verandering onderhevig is. Er moeten uiteindelijk zes interservice Territoriale Commando's komen.

Inmiddels is duidelijk dat de recente resubordinatie van de Russische landstrijdkrachten in de enclave Kaliningrad (i.c. het 11e Leger) aan het MD Leningrad slechts een tijdelijke maatregel is. In een persverklaring heeft het Ministerie van Defensie bekend gemaakt dat in november 1998 de formatie onder de Baltische vloot zal vallen. Volgens de commandant van de Baltische vloot zal daarbij de sterkte van het 11e Leger worden teruggebracht van 17.000 naar 7.800 man en zijn structuur worden gewijzigd. Mogelijk past de maatregel in de vorming van een Territoriaal Commando Noord-West. In ieder geval blijkt eens te meer duidelijk dat de reorganisatie (èn reductie) van de Russische strijdkrachten in het Oostzeegebied vooralsnog niet het karakter heeft van een militaire reactie op NAVO-uitbreiding.

CENTRAAL-AZIË

Peacekeeping oefening TSENTRAZBAT-97

In de periode van 15 t/m 21 september vindt in Kazachstan en Oezbekistan de PfP peacekeeping oefening Tsentrazbat-97 plaats. De oefening draait rond het multinationale Centraal-Aziatische peacekeeping bataljon, bestaande uit militairen uit Kazachstan, Oezbekistan en Kyrgyzstan. Aan de eerste fase van de oefening, met daarin een luchtlanding, wordt ook deelgenomen door 600 Amerikaanse, 40 Turkse en 40 Russische parachutisten. Aan de tweede fase doet een contingent van de Russische troepenmacht in Tadzjikistan mee. Het is de eerste gemeenschappelijke oefening van zijn soort in Centraal-Azië.

VR CHINA

Verscherping wetgeving inzake nucleaire export

De VR China heeft op 10 september jl. haar wetgeving inzake de controle op de export van nucleaire technologie en materialen aangescherpt. Volgens de aangenomen wet moet elke export van nucleaire technologie en materialen door de 'Staatsraad', het Chinese kabinet, worden goedgekeurd. Bovendien erkent de wet de verplichtingen die de VR China heeft aangaande de non-proliferatie van nucleaire technologie en materialen. China heeft het non-proliferatie verdrag (NPV) in 1992 geratificeerd en stelde dat het sindsdien alleen nog op nucleair gebied heeft samengewerkt binnen de door dit verdrag gestelde grenzen. Aan de hand van een aantal concrete voorbeelden, die met name betrekking hadden op export van nucleaire 'dual-use' componenten naar landen als Pakistan en Iran, ontstond hierover een duidelijk verschil tussen de Verenigde Staten (VS) en de VR China.

De nieuwe wet heeft tot doel de relatie met de VS in het algemeen en meer in het bijzonder op dit gebied nadrukkelijk te verbeteren. Zo heeft de VR China dankbaar gebruik gemaakt van het Amerikaanse aanbod om gebruik te maken van VS-non-proliferatie expertise bij het opstellen van deze wet.

In oktober 1997 zal de Chinese president, [REDACTED], in de VS een topontmoeting hebben met de Amerikaanse president [REDACTED]. Tussen de VS en de VR China bestaan grote meningsverschillen over o.a. mensenrechten, bescherming van intellectuele eigendommen, de kwestie Taiwan, toetreding van de VR China tot de World Trade Organisation (WTO) en de Chinese export van nucleaire technologie en materialen naar landen als Pakistan en Iran. Met name het Amerikaanse Congres is zeer ongerust over deze laatste kwestie. Als sanctie verbiedt Washington Amerikaanse bedrijven om kerncentrales in de VR China te bouwen. Hiermee zijn voor de VS miljoenen dollars gemoeid, terwijl voor de VR China de technologie van groot belang is. Met het aanscherpen van de wetgeving inzake de controle op de export van nucleaire technologie en materialen hoopt de VR China aan de bezwaren van het Amerikaanse Congres tegemoet te komen, een gunstig klimaat te creëren voor verbetering van de relaties met de VS en de kans op een succesvolle afloop van de topconferentie in oktober te vergroten.

LATIJS AMERIKA

Voorstel voor Ibero-Amerikaanse vredesmacht

De Argentijnse pers maakte vorige week melding van een Spaans voorstel voor de vorming van een "Ibero-Amerikaanse Vredesmacht" voor operaties binnen het kader van het Handvest van de Verenigde Naties. Het voorstel was gericht aan de Midden- en Zuidamerikaanse landen als onderdeel van een strategie die gericht is op het vormen van een samenwerkingsmechanisme tussen de strijdkrachten van alle staten met "Ibero-Amerikaanse wortels". Naar verluidt heeft het voorstel het karakter van een "non-paper" bedoeld om de opvattingen van genoemde landen te peilen.

[REDACTED]

Belangrijke onderdelen van het voorstel zijn :

- De vredesmacht moet stand-by zijn voor een VN-troepenmacht.
- Alle landen van de Ibero-Amerikaanse Gemeenschap kunnen deelnemen.
- De vredesmacht zal bestaan uit troepen van de deelnemende naties en in een brigade-type eenheid worden gegroepeerd met een commando-afdeling die voortdurend planningstaken verricht.
- De vredesmacht zal beschikbaar staan voor de Secretaris-Generaal van de VN voor iedere operatie onder Hoofdstuk 6 van het VN-Handvest.

Het Argentijnse Ministerie van Buitenlandse Zaken zou door het Spaanse voorstel verrast zijn, maar het niettemin aan het Ministerie van Defensie en het Opperbevel van de strijdkrachten hebben voorgelegd om hun opvattingen te peilen. Aangetekend wordt dat het voorstel niet goed te verenigen is met Amerikaanse ideeën over militaire samenwerking tussen de landen in de regio, zoals dit tot uitdrukking is gekomen tijdens de Inter-Amerikaanse bijeenkomsten van Ministers van Defensie. Ook kan het voorstel de plannen voor militaire samenwerking in MERCOSUR-verband, in het bijzonder in relatie tot vredesoperaties, in de wielen rijden, hoewel de MERCOSUR-plannen ook zouden kunnen dienen als basis voor de uitwerking van het Spaanse voorstel. Gelet op de vele belangentegenstellingen tussen de Ibero-Amerikaanse landen en het feit dat weinige daarvan tot dusver veel belangstelling hebben getoond voor deelname aan VN-vredesoperaties lijken de kansen op verwezenlijking van het Spaanse voorstel gering.

MIDDEN AMERIKA

Pleidooi voor VN-lidmaatschap Taiwan

Vorige week heeft een bezoek van de Taiwanese President [REDACTED] aan enkele Midden-Amerikaanse landen tot veel opschudding geleid, met name doordat de Chinese Volksrepubliek scherp protesteerde tegen diens deelname aan een conferentie over de toekomst van het Panamakanaal. Van groter betekenis was feitelijk echter een top tussen de Midden-Amerikaanse landen en Taiwan in El Salvador, afgelopen weekeinde, waarbij de Midden-Amerikaanse landen zich naar verluid (opnieuw) hebben uitgesproken voor de wedertoelating van Taiwan tot de VN. De Salvadoreaanse president [REDACTED] benadrukte dat dit een logisch uitvloeisel zou zijn van het universele karakter van het Handvest van de Verenigde Naties en dat de steun voor wedertoelating van Taiwan niet ten nadele van China zou zijn.

Zoals bekend moest Taiwan in 1971 haar VN-lidmaatschap als Republiek China opgeven ten gunste van de Volksrepubliek China omdat beiden aanspraak maakten op de Chinese permanente zetel in de VN-Veiligheidsraad en daarmee het Chinese VN-lidmaatschap. China weigert een Taiwanees VN-lidmaatschap te accepteren omdat het Taiwan nog altijd als een opstandig gebied beschouwt dat geen recht heeft op een eigen vertegenwoordiging in internationale organisaties. Omgekeerd geldt hetzelfde. Hoewel steeds meer staten handelsbetrekkingen met Taiwan onderhouden brokkelt op het politiek-diplomatieke vlak de internationale steun voor

Taiwan steeds verder af ten gunste van de Volksrepubliek China. Inbegrepen de Midden-Amerikaanse landen steunen nog altijd circa dertig landen in de wereld de wedertoelating van Taiwan, maar zolang beide staten aan hun positie vasthouden is er weinig kans dat Taiwan weer in de VN zal worden opgenomen. Van de permanente leden van de Veiligheidsraad zijn zowel China als de VS (onder de huidige omstandigheden) tegen wedertoelating. De landen die hier wel voor pleiten zijn meest relatief onbetekenende landen die internationaal tamelijk geïsoleerd zijn.